

NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWĄ DOLNEGO ŚLĄSKA NA TLE POLSKI

Przemiana w gospodarce. Kierunki przemian w gospodarce światowej, zachodzących w ostatnich latach, wskazują na przechodzenie od gospodarki ery industrialnej do gospodarki opartej na wiedzy. Zwiększanie inwestycji w środki trwałe nie jest już wystarczającym sposobem na zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego. Czynnikiem decydującym o rozwoju staje się: działalność badawczo-rozwojowa (B+R), innowacje i kapitał ludzki. Proces przechodzenia do gospodarki opartej na wiedzy przejawia się we wzroście przewagi konkurencyjnej państw i regionów specjalizujących się w wytwarzaniu produktów zaawansowanych technologicznie. Innowacyjność jest zatem uznawana za jeden z najważniejszych czynników decydujących o tempie i jakości wzrostu gospodarczego. W konsekwencji głównym przedmiotem badań prowadzonych w krajach wysoko rozwiniętych jest poszukiwanie trybów innowacyjności i metod budowania potencjału innowacyjnego, które stają się podstawą kreowania gospodarki opartej na wiedzy. Za istotne determinanty poziomu innowacyjności poszczególnych gospodarek uznaje się nakłady na badania i rozwój, przeznaczane na prowadzenie badań podstawowych, stosowanych i prac rozwojowych, jak i efekty tych badań, występujące w postaci innowacji.⁶

Analiza nakładów wewnętrznych na B+R. Definiując nakłady wewnętrzne sięgnęłam do definicji Głównego Urzędu Statystycznego: Nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków. Obejmują zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji tych środków. Dodatkowe wyjaśnienia metodologiczne: Nakłady wewnętrzne na działalność B+R badane są według kategorii kosztów oraz według źródeł finansowania, czyli źródeł pochodzenia środków przeznaczanych na tę działalność przez jednostki ją wykonujące.⁷

Analizując nakłady w Polsce, należy zauważyć, że największy udział w nakładach wewnętrznych należy do podmiotów sektora przedsiębiorstw i wynosi 37,1% (intensywność mierzona w stosunku do PKB wynosiła odpowiednio BERD/PKB: 2012 r. – 0,33%, w 2011 r. – 0,23%, w 2010 r. – 0,19%). Na drugim miejscu znalazł się sektor szkolnictwa wyższego z udziałem 34,5% (HERD/PKB w 2012 r. – 0,31%, w 2011 r. – 0,27%, w 2010 r. – 0,20%). Trzecim sektorem jest sektor rządowy z udziałem 28,0% (GOVERD/PKB w 2012 r. – 0,25%, w 2011 r. – 0,26%, w 2010 r. – 0,21%). Najmniej istotny jest sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych, a jego udział sięga 0,4% ogółu (PNP/PKB odpowiednio: 0,004%, 0,002%, 0,001%). W związku z powyższym wskaźnik całego nakładu na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do PKB (GERD/PKB w %) wyniósł w roku 2012 – 0,89%, w roku 2011 – 0,76%, a w roku 2010 – 0,60%.

Analizując nakłady na Dolnym Śląsku, należy zauważyć, że największy udział w nakładach wewnętrznych należy do podmiotów sektora przedsiębiorstw i wynosi 51,4% (intensywność mierzona w stosunku do PKB wynosiła odpowiednio BERD/PKB: 2012 r. – 0,36%, w 2011 r. – 0,25%, w 2010 r. – 0,18%). Sektory rządowy i szkolnictwa wyższego łącznie miały udział 48,6% (HERD/PKB w 2012 r. – 0,34%, w 2011 r. – 0,3%, w 2010 r. – brak danych). W związku z powyższym wskaźnik całego nakładu na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do PKB (GERD/PKB w %) wyniósł w roku 2012 – 0,5%, w roku 2011 – 0,54%, a w roku 2010 – 0,51%.

Nakłady na B+R (GERD) w 2013 roku w Polsce wyniosły 14 424 mln zł, a na Dolnym Śląsku 909 mln zł. Żeby pokazać zróżnicowanie nakładów na B+R przedstawię dwa wskaźniki (mierzone

⁶ Miedzicki M., 2001, *Koordynacja procesów innowacji na przykładzie polskiego województwa*, [w:] *Gospodarka oparta na wiedzy, Wyzwanie dla Polski XXI w.*, KBN, Warszawa, s. 210

⁷ <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/definicje-pojec/230,pojecie.html>

w 2012 r.): GERD (w zł) w relacji do PKB (w %) wynoszący 0,89 % oraz GERD na jednego mieszkańca wynoszący 373 zł, przy czym wartości te na Dolnym Śląsku wynosiły odpowiednio: 0,7% i 333 zł⁸. Powyższe dane wskazują na niższe zróżnicowanie nakładów na B+R, niż na poziomie krajowym.

Niezadowolający wynik analizy nakładów wewnętrznych B+R na Dolnym Śląsku spowodowany jest przeciętnymi warunkami do prowadzenia działalności innowacyjnej, niski poziom wykorzystania potencjału innowacyjnego wytworzonego w sektorze szkolnictwa wyższego, a przede wszystkim dość niskie inwestycje przedsiębiorstw w innowacyjność.

Bibliografia

1. Miedzicki M., 2001, Koordynacja procesów innowacji na przykładzie polskiego województwa, [w:] Gospodarka oparta na wiedzy, Wyzwanie dla Polski XXI w., KBN, Warszawa, str. 210.

2. Bank Danych Lokalnych, układ wg klasyfikacji NTS, http://statolatria/bd/pap/stroncanit?p_anem=indeks.

3. EUROPA 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010) 2020 wersja ostateczna.

Adam PŁACHCIAK

Wrocław University of Economics

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS AN UTOPIAN PARADIGM

Introduction

Utopian consciousness plays an indispensable role in social sciences. It shows urgent need of overcoming and reconstructing required *status quo*. There have been well-known social thinkers of the twentieth century who confirmed the necessity of utopia. In the situation of uprising global threats and human alienation it seems important to develop the type of vision which would tend to change present political and economical world order. Regarding sustainable development as the idea that emphasizes the necessity of obtaining such a growth which can satisfy the needs of present generations without depriving future generations abilities and satisfactions of their needs⁹, it is undeniable that the concept consists obvious elements typical to utopian consciousness. *If the vision of sustainable development – as Z. Hull argues – belongs, in a big measure, to the utopian thinking than we need today such an utopia which reviles a possibility of using the nature and social as well as individual life in a different way.*¹⁰ Considering sustainable development as a type of utopian thinking it is necessary to emphasize that the idea does not deal with any idealistic visions of better world, but rather it concentrates on discovering such possibilities which would let its gradual realization. In order to regard the idea of sustainable development as an utopian paradigm, at first we should define the word “utopia”.

From illusion and wishful thinking to real historical alternatives

When the term “utopia” is used in a regular conversation, it often gets a negative meaning. This is so because the word has frequently been attached with illusionary simplifications, unreal examples and naïve believes of utopian thinkers seeking for better worlds. Generally utopists are defined as “dreamers” or people who try to implement illusionary ideas in life. In some cases the term “utopia” helps to describe political opponents encouraging to their populist programs or voting postulates. However, such an interpretation leads to serious misunderstandings. Even among social scientists this type of opinion is widely acknowledged. Their analyses are basically focused on fantastic sides of utopia or potentiality of misleading the masses. They often forget about its

⁸ Bank Danych Lokalnych, układ wg klasyfikacji NTS, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

⁹ *Our Common Future. The World Commission on Environment*, Oxford University Press, Oxford 1991, p. 43.

¹⁰ Z. Hull, *Wartości ekonomiczne dla zrównoważonego rozwoju*, [w:] A. Pawłowski (ed.), *Filozoficzne i społeczne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju*, Monografie Komitetu Inżynierii Środowiska PAN, Vol. 16, Lublin 2003, p. 24.

functional and methodological implications. Utopias are not only a literary form of expression, a product of fantasy or negligence of potential opportunities. In fact, as some global visions of the world, utopias can play an important inspiration of historical consciousness. Oscar Wilde assured that <...> *a map of the world which does not include utopia is not worth even glancing at, for it leaves out the country at which Humanity is always landing.*¹¹ Discovery of America for Europeans become “the Earth of unlimited possibilities”. It was a dreamlike place where better counter-world might be possible. In fact, American democracy has been an inspirational pattern for many political thinkers living in Europe since now.

Sustainable development as the idea of exceeding *status quo*

The reflection on the principle of sustainable development within the context of utopian consciousness plays a meaningful role for the previous attempts of implementation as well as planning the new ways of understanding the integrated order of social, economical and environmental spheres. Appealing different neoliberal apologists and representatives of the neoliberal free market economy to the universal rhetoric of human rights, human dignity, or ecological sustainability not always correspond with their practical tendency of supporting, and in many cases even creating from its beginning the class power. The evident example of such a practice is a deepening poverty in many regions of the globe or worldwide disintegration of ecosystems. The pursuit of the new and better solutions to the existing social order seems the indispensable challenge. It can turn out the negative tendencies and brake through the occurring difficulties in building sustainable economy supported by pro-ecological and pro-social activity.

Literature

1. Hull Z., *Wartości ekonomiczne dla zrównoważonego rozwoju*, [w:] A. Pawłowski (ed.), *Filozoficzne i społeczne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju*, Monografie Komitetu Inżynierii Środowiska PAN, Vol. 16, Lublin 2003.
2. C. Kościelniak, *Utopia, antyutopia, kontr utopia. Przyczynek do analizy metodologicznej*, [w:] K. Brzechczyn, *Ścieżki transformacji. Ujęcie teoretyczne i opisy empiryczne*, Poznańskie studia z Filozofii i Humanistyki, t. 19, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1997
3. *Our Common Future. The World Commission on Environment*, Oxford University Press, Oxford 1991.

Monika GUZEWICZ

The John Paul II Catholic University of Lublin

SOCIOLOGICAL SITUATION OF STILLBIRTH IN POPULATION OF POLAND

The situation of the women who experienced a child loss before giving actual birth is an important subject, as unsuccessful termination of pregnancy is a problem for many women and their families. The situation is even more difficult, as even pregnancy prophylaxis does not guarantee successful termination of pregnancy. Despite the development of medicine and prenatal diagnosis, the state health care does not make it widely available to pregnant women. Very often the decision whether to start or discontinue prenatal testing is based on economic factors. Prenatal tests in Poland are expensive and not refunded by government. What is more, a situation when a woman loses her child before its birth is still a taboo subject in Polish society, which does not help the parents to deal with their loss. The terminology concerning stillbirths varies depending on the branch describing it. In sociological understanding, according to the Demographic Yearbook of Poland (2012), the issue of births and deaths is regulated as follows: “according to the definitions of terms concerning duration of pregnancy, miscarriages, stillbirths and live births, the following rules apply: stillbirth (death of fetus) is a complete expulsion of the fetus from the body system of the

¹¹ Quoted after: Z. Bauman, *Socialism – the Active Utopia*, George Allen & Unwin Ltd, London 1976, p. 4.